

ผู้เสียหายในคดีอาญา

กิตติ บุศยพลากร

006781

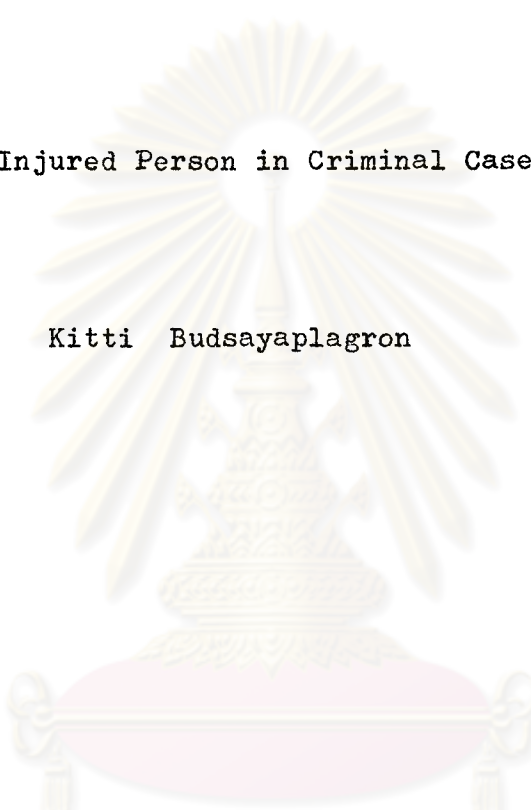
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาคนิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๓

I15136164

The Injured Person in Criminal Case

Kitti Budsayaplagron

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผู้เสียหายในคดีอาญา

โดย

กิตติ มุศยพลากร

ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชวโกลกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ความหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

ประสิทธิ์ ไชวโกลกุล

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิมฐ์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประคิมฐ์ มุขนาค

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฬาท กุลมุศย์)

ประสิทธิ์ ไชวโกลกุล

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชวโกลกุล)

ประคิมฐ์ มุขนาค

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มุรธา วัฒนะธีระกุล)

ประคิมฐ์ มุขนาค

.....กรรมการ

(อาจารย์ นที ทองดี)

(ก)

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผู้เสียหายในคดีอาญา

ชื่อนิติกร

กิตติ มุศยพลากร

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โสวีไลกุล

ภาควิชา

นิติศาสตร์

ปีการศึกษา

๒๕๒๓

บทคัดย่อ

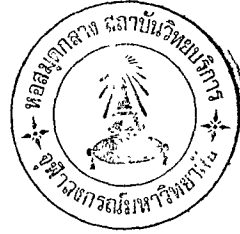
การดำเนินคดีอาญาของไทยนั้น ผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นองค์กรสำคัญขององค์กรหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ในการค้นหาพยานหลักฐานและฟ้องร้องผู้กระทำความผิด โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สิทธิผู้เสียหายในการกล่าวหา ฟ้องร้อง และดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด การให้สิทธิผู้เสียหายดังกล่าว เนื่องจากผู้เสียหายเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรง จากการกระทำความผิด และเพื่อให้ผู้เสียหายเป็นผู้สามารถอ่านใจเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินคดีอาญา เมื่อให้สิทธิผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญาจึงควรพิจารณาว่า ผู้เสียหายจะต้องได้รับความเสียหายอย่างไรถึงจะมีสิทธิดำเนินคดีอาญา เพราะการให้ผู้เสียหายทุกคนมีสิทธิดำเนินคดีอาญาโดยไม่จำกัดนั้น อาจเป็นโทษต่อชุมชนมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับจากผู้เสียหาย ทั้งนี้เพราะผู้เสียหายอาจใช้สิทธิในการดำเนินคดีอาญา กลั่นแกล้งหรือบีบบังคับผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของตนเอง อันเป็นการกระทบกระเทือนเสรีภาพของบุคคล ด้วยเหตุนี้ปัญหาว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายจึงเป็นคดีชั้นสูงการวินิจฉัยของศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก ซึ่งศาลฎีกาได้ตีความหมายของผู้เสียหาย ว่าต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิศินัยและจะต้องได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิดอาญา นอกจากนี้การให้ผู้เสียหายมีสิทธิดำเนินคดีอาญาโดยอิสระนั้นอาจเป็นผลเสียหายต่อการดำเนินคดีอาญาของรัฐอาจเป็นเพราะ ผู้เสียหายไม่เอาใจใส่ในการดำเนินคดี หรือเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้พ้นจากการถูกลงโทษ ดังนั้นเมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาจึงควรให้พนักงานอัยการ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเพื่อควบคุมดำเนินคดีของผู้เสียหาย

Thesis: The Injured Person in Criminal Cases
Name: Mr. Kittti Budsayaplagorn
Thesis Advisor: Associate Professor Prasit Kovilaikool
Department: Law
Academie year: 1980

ABSTRACT

Conducting criminal cases in Thailand, the injured person is the most important body which has the duty to search for evidences and charge the offender. According to the Criminal Procedure Code of Thailand the injured person has the right to accuse, prosecute an offender and conduct a case. Such right is given to the injured person because the injured person get damaged directly from the commission of an offence and the injured person could check and balance the power of the governmental officials who have the duty to conduct the criminal cases. The right of the injured person on conducting of criminal case should be considered the characters of the damages i.e, how much did he suffer and loss, and then considering the territorial Jurisdiction of the injured person. Giving the right to the injured person without limitation may be harmful to the public more than gaining benefit because the injured person may abuse his power to compel someone for his own interest. This abusing will effect the liberty of another person. Hence, a question whether any person will be the injured person, always goes to the Supreme Court (Dika Court) for settling a final decision. According to the judgements of the Dika Court, the injured person was always a person who legally injured and directly damaged from the commission of offence. If the injured person has the right to conduct a criminal case independently, it will be harmful to the criminal conduct of the government. Sometimes, the injured person is not careful on conducting his case or occasionally helps the offender to be free from punishment. As the result, when the injured person files a criminal complaint to the court, the public prosecutor should participate in the case for controlling the action of the injured person.

(ค)

กติการวมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนสามารถรวบรวมจนสำเร็จบริบูรณ์ได้ เนื่องจากผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์จาก ท่านรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โสวิไลกุล โดยท่านได้ให้คำแนะนำในการค้นคว้า ให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นอันมีคุณค่าอย่างมหาศาลแก่ผู้เขียน นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณอรุณบุษย์ ไกรฤกษ์ คุณเชียรชัย แกนสุข ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำทางด้านภาษาต่างประเทศ และคุณนิลลิต ระเบียบธรรม คุณเกษม คณัตย์ธรรม คุณพงศกร จันทระศัพท์ ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านหนังสือประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากผู้เขียนไม่ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านทั้งหลายดังกล่าวมานี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะไม่สำเร็จ ดังนั้นผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านดังกล่าวไว้ ณ โอกาสนี้ และถ้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้อ่าน ผู้เขียนขอมอบให้กับทุกท่านดังกล่าว ส่วนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ย่อมจะหลีกเลี่ยงความผิดพลาดและความขัดแย้งไปไม่พ้น ผู้เขียนจึงขออนุมัติคำวิจารณ์จากผู้อ่านทุกท่าน เพื่อปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก.
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข.
กิตติกรรมประกาศ	ค.
บทนำ	ง.
บทที่ ๑ บททั่วไป	๖
	
๑. ประวัติการฟ้องและคำเนนคดียาของประเทศไทย	๗
๑.๑ สมัยสุโขทัย	๗
๑.๒ สมัยกรุงศรีอยุธยา	๘
๑.๓ สมัยรัตนโกสินทร์ก่อนใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	๑๐
๒. การฟ้องและการคำเนนคดียาในต่างประเทศ	๑๕
๒.๑ ประเทศฝรั่งเศส	๑๕
๒.๒ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	๑๗
๒.๓ ประเทศอังกฤษ	๑๘
๒.๔ ประเทศสหรัฐอเมริกา	๒๓
๓. ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา	๒๕
๓.๑ คดียาที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาศาลพลเรือน	๒๖
๓.๑.๑ พนักงานอัยการ	๒๖
๓.๑.๒ ผู้เสียหาย	๓๒
๓.๒ คดียาที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาศาลทหาร	๓๓

บทที่ ๒	ผู้เสียหายที่แท้จริง	๓๕
๑.	ต้องมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น	๓๕
๑.๑	ลักษณะของความผิดอาญา	๓๖
๑.๒	การกระทำเกิดเป็นความผิดอาญา	๓๗
๒.	บุคคลนั้นได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิด	๔๐
๒.๑	ลักษณะความเสียหาย	๔๑
๒.๒	บุคคลนั้นได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดฐานในฐานหนึ่ง	๔๕
๒.๒.๑	บุคคลนั้นต้องได้รับความเสียหายโดยตรง	๕๑
๒.๒.๒	บุคคลนั้นต้องได้รับความเสียหายในระหว่างความผิดเกิดขึ้น	๕๐
๒.๓	บุคคลซึ่งยินยอมให้ผู้อื่นกระทำ	๖๑
๒.๓.๑	กรณีความยินยอมของผู้เสียหายทำให้ผู้กระทำไม่มี ความผิด	๖๓
๒.๓.๒	กรณีความยินยอมของผู้เสียหายยังทำให้ผู้กระทำมี ความผิด	๖๔
๓.	ผู้เสียหายโดยนิตินัย	๖๕
๓.๑	บุคคลนั้นต้องมีอำนาจตามกฎหมาย	๓๐
๓.๑.๑	วัตถุประสงค์ของกฎหมายจะคุ้มครองความเสียหาย ของเอกชน	๓๑
๓.๑.๒	วัตถุประสงค์ของกฎหมายจะคุ้มครองความเสียหาย ของเจ้าพนักงานหรือสาธารณชน	๓๑
๓.๑.๓	วัตถุประสงค์ของกฎหมายจะคุ้มครองความเสียหาย ต่อการปกครองหรือนโยบายของรัฐ	๓๓

๓.๒ บุคคลนั้นต้องไม่มีส่วนร่วมในการ กระทำผิดหรือกระทำการใด ที่มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย	๓๔
บทที่ ๓ ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย	๓๗
๑. หญิงมีสามี	๓๘
๒. ผู้ไร้ความสามารถ	๔๑
๓. ผู้ถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้	๔๖
๔. นิติบุคคล	๔๘
๕. ผู้แทนเฉพาะคดี	๕๐
๖. ผู้เสียหายในกรณีถูกหมิ่นประมาทตายก่อนดำเนินคดี	๕๔
๗. การมอบอำนาจให้ดำเนินคดีอาญา	๕๖
บทที่ ๔ การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย	๑๐๓
๑. ร้องทุกข์	๑๐๓
๑.๑. คำร้องทุกข์	๑๐๔
๑.๒. วิธีการร้องทุกข์	๑๐๕
๑.๓. การจัดให้มีการร้องทุกข์	๑๑๑
๑.๔. การแก้หรือถอนคำร้องทุกข์	๑๑๒
๒. การฟ้องคดีอาญา	๑๑๓
๒.๑. การ เป็นโจทก์ในคดีอาญาของผู้เสียหาย	๑๑๔
๒.๑.๑ ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาเอง	๑๑๔
๒.๑.๒ ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ	๑๑๖
๒.๑.๓ ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ..	๑๑๘
๒.๑.๔ คดีอาญาที่ผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้อง	๑๑๘

ก. คดีอุทลุม ๑๒๐

ข. คดีอาญาซึ่งผู้เสียหายถอนฟ้อง ๑๒๒

ค. กรณีสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ ๑๒๒

ง. คดีอาญาซึ่งโจทก์ขาดนัดพิจารณา ๑๒๖

๒.๒ กรณีพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ๑๒๓

    ๒.๒.๑ เหตุผลการสั่งไม่ฟ้องคดี ๑๒๓

    ๒.๒.๒ ผลของการสั่งไม่ฟ้องคดี ๑๒๘

๒.๓ การไต่สวนมูลฟ้อง ๑๒๘

๓. การรถอนฟ้องและผลการถอนฟ้องคดีอาญา ๑๓๒

    ๓.๑ วิธีการถอนฟ้อง ๑๓๒

        ๓.๑.๑ การถอนฟ้องในคดีอาญาแผ่นดิน ๑๓๒

        ๓.๑.๒ การถอนฟ้องในคดีความผิดต่อส่วนตัว ๑๓๓

    ๓.๒ ผลของการถอนฟ้อง ๑๓๓

๔. ยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว ๑๓๕

๕. เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาแล้วตาย ๑๓๘

บทที่ ๕ เปรียบเทียบผู้เสียหายในคดีอาญาคตามกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายไทย ๑๔๐

    ๑. เปรียบเทียบความหมายของผู้เสียหายในคดีอาญา ๑๔๐

    ๒. เปรียบเทียบสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย ๑๔๑

บทที่ ๖ ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ ๑๔๔

บรรณานุกรม ๑๕๑

ภาคผนวก ๑๕๘

ประวัติผู้เขียน.

บทนำ

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายว่าด้วยการกล่าวหา การสอบสวน การพิจารณา และพิพากษาคดีอาญา โดยทั่วไปแล้วกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แบ่งการดำเนินคดีอาญาออกเป็น ๒ ระบบด้วยกันคือ

๑. ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) คือระบบการดำเนินคดีอาญาที่ได้กำหนดหน้าที่ในการสอบสวนค้นหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงการกระทำผิดอาญา และหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญารวมอยู่ในองค์กรเดียวกันองค์กรซึ่งมีหน้าที่ทั้งสองประการดังกล่าวได้แก่ ศาล โดยเมื่อศาลทราบว่าได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น จะมีผู้กล่าวหาฟ้องร้องหรือไม่ก็ตาม ศาลมีหน้าที่จะต้องทำการไต่สวนพยานหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา แล้วพิจารณาพยานหลักฐานและพิพากษาการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น การค้นหาพยานหลักฐานของระบบไต่สวนไม่มีใครมีหลักเกณฑ์เคร่งครัด เพราะมุ่งหวังจะเอาผลที่จะได้ข้อเท็จจริงมากกว่า โดยการค้นหาข้อเท็จจริงของศาลเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการกระทำผิดหรือคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหา ได้น่าวิธีการธรรมดาต่าง ๆ มาใช้บังคับกับผู้ถูกกล่าวหาในคำขอของผู้ถูกกล่าวหาที่อยู่ในสภาพของผู้ที่ถูกค้นหาความผิดแทบจะไม่มีโอกาสที่จะแก้ช้อกล่าวหาหรือต่อสู้คดี

ระบบไต่สวนนี้ได้รับอิทธิพลมาจากวิธีการชำระความของผู้มีอำนาจในทางศาสนาโรมันคาทอลิกในยุคกลาง และนำมาใช้ในภาคพื้นยุโรปส่วนใหญ่ของไทยได้มีกฎหมายวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาลใช้พิจารณาโจรผู้ร้ายโดยการทรมาน เช่น เขียน จำชื่อ ตบปาก เป็นต้น ในปัจจุบันไม่มีประเทศใดใช้ระบบนี้อย่างแท้จริง มีประเทศฝรั่งเศสใช้ระบบนี้ผสมกับระบบกล่าวหา แต่ส่วนสำคัญเป็นระบบไต่สวน

ระบบไต่สวนมีผลดีและผลเสียดังต่อไปนี้ คือ

ผลดี (๑) การค้นหาข้อเท็จจริงของระบบไต่สวนนั้นเป็นหน้าที่ของศาลซึ่งมีอำนาจพิพากษาคดี จึงมีผลให้ตัดสินลงโทษผู้ถูกกล่าวหาเป็นส่วนใหญ่ อันเป็นผลดีในด้านการปราบปรามผู้กระทำความผิด

(๒) เนื่องจากระบบไต่สวนไม่ใคร่มีหลักเกณฑ์เคร่งครัดในการพิจารณาพิพากษาคดี ดังนั้นการที่ผู้ถูกกล่าวหาจะหลุดพ้นจากความผิดเพราะวิธีการพิจารณาความ เช่น พ้องเคลือบคลุม พ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือข้อเท็จจริงแตกต่างกับพ้องนั้นไม่มี อันเป็นผลดีในกรณีผู้ถูกกล่าวหาจะหลุดพ้นจากความผิดต่อเมื่อมีพยานหลักฐานว่าไม่ได้กระทำความผิดไม่ใช่เพราะวิธีการพิจารณาความ

ผลเสีย(๑) ระบบไต่สวนมุ่งจะค้นหาผู้กระทำความผิดมากเกินไป จนไม่คำนึงถึงผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับความเป็นธรรมในการต่อสู้คดีหรือไม่

(๒) การไต่สวนโดยการซักพอกผู้ถูกกล่าวหา นั้นอาจจะไม่ได้รับความจริง เพราะการถูกบังคับ ซักจูงหรือความไม่เข้าใจในการถูกซักถามของผู้ต้องหา

(๓) การฟ้องคัดค้านการสอบสวน ค้นหาพยานหลักฐานกับองค์การพิจารณาพิพากษาเป็นองค์กรเดียวกัน อาจก่อให้เกิดความลำเอียงไปในทางซึ่งตนได้พยานหลักฐานการกระทำความผิดมาโดยไม่เชื่อพยานหลักฐานของผู้ถูกกล่าวหา

๒. ระบบกล่าวหา (Accusatorial System) คือระบบที่แยกอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนค้นหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงออกจากอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยแบ่งองค์กรผู้รับผิดชอบการสอบสวนค้นหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริง เป็นองค์กรหนึ่ง ทั้งนี้ระบบกล่าวหาจึงมีอยู่ ๓ ฝ่ายด้วยกัน คือ ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา และศาล ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ระบบกล่าวหาเป็นระบบวิธีพิจารณาความที่กำหนดให้มีผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา โดยศาลตั้งคนเป็นกลางคอยดูแลให้ทั้งสองฝ่ายดำเนินคดีของตนไปตามกฎเกณฑ์ที่ได้วางขึ้นอย่างเคร่งครัด ระบบกล่าวหา ผู้กล่าวหา มีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาแสดงว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดและผู้ถูกกล่าวหาต้องนำพยานหลักฐานมาแก้ไขว่าตนมิได้กระทำความผิด จึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์วิธีพิจารณาความอย่างเคร่งครัด เพื่อมิให้ทั้งสองฝ่ายได้เปรียบเสียเปรียบแก่กัน และศาลจะต้องเป็นกลางไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยไม่มีอคติเพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย

ระบบกล่าวหาได้รับอิทธิพลสืบเนื่องมาจากการชำระความโดยการให้คู่กรณีพิสูจน์ความจริง เช่น การต่อสู้กัน การค้ำน้ำ ลุยไฟ หรือการบวงสรวงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลแพ้ชนะกัน ซึ่งได้ใช้กันมาตั้งแต่สมัยโรมัน ส่วนของไทยนั้นตามกฎหมายลักษณะพยานสมัย

รัชกาลของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ นั้นได้ใช้ระบบกล่าวหา เป็นคัมภีร์บัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาลในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ใช้ระบบกล่าวหานี้ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ญี่ปุ่น เป็นต้น

ระบบกล่าวหานี้มีผลดีและผลเสียดังต่อไปนี้คือ

ผลดี (๑) ผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาต่างมีสิทธิในการแสดงพยานหลักฐาน และคัดค้านพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่ได้เปรียบเสียเปรียบกัน ซึ่งก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย

(๒) ระบบกล่าวหานี้ ศาลหรือผู้พิพากษาคดีเป็นองค์กรอิสระโดยเป็นองค์กรกลางระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่าย คอยรับฟังพยานหลักฐานจากคู่ความทั้งสองฝ่ายนำมาแสดง และมีอำนาจในการควบคุมการดำเนินการพิจารณาให้เป็นไปตามกฎหมาย แล้วพิจารณาพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายเพื่อตัดสินคดีด้วยความเป็นกลางไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด ซึ่งเป็นหลักประกันในการให้ความยุติธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย

ผลเสีย(๑) วิธีการพิจารณาคดีในระบบกล่าวหานี้มีกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดโดยให้ฝ่ายผู้กล่าวหาทำเนวิวิธีพิจารณาความโดยถูกต้องตามกฎหมายก่อนศาลจึงจะพิจารณาพยานหลักฐานซึ่งแสดงว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดเพื่อจะได้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา จึงเป็นเหตุให้ผู้ถูกกล่าวหาหลุดพ้นจากข้อกล่าวหาเพราะวิธีพิจารณาความทั้งที่บางครั้งมีพยานหลักฐานแสดงว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริง

(๒) ระบบกล่าวหาได้รับผลน้อยในด้านการปราบปรามผู้กระทำความผิดเพราะการที่จะพิพากษาลงโทษผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น ผู้กล่าวหาต้องค้นหาพยานหลักฐานให้ได้แน่ชัดว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยศาลก็จะยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ผู้ถูกกล่าวหา

สำหรับประเทศไทยนั้นในปัจจุบันได้ใช้ระบบกล่าวหาในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้เพราะระบบกล่าวหานี้ก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อประชาชนมากกว่าระบบไต่สวน ดังจะเห็นได้จากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ในพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล ร.ศ. ๑๑๕ (พ.ศ. ๒๔๓๕) ว่า การที่ชำระชักฟอกผู้ต้องหาว่าเป็นโจรผู้ร้าย ด้วยใช้อำนาจตามจารีตนครบาลนั้น แม้

ในพระราชกำหนดกฎหมายมีข้อความจำกัดไว้เป็นหลายประการ เพื่อจะให้กระทำต่อเมื่อมีหลักฐาน เป็นสำคัญแล้วก็ดียังเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมเสียในกระบวนการพิจารณา เพราะเหตุที่ผู้พิจารณา อาจจะพลาดพลั้ง หลงลงอาญาแก่ผู้ไม่มีผิดให้เกิดบาปกรรม เป็นต้น และที่สุดแม้ด้วยคำซึ่งผู้ต้อง อาญาจะให้การประการใด ที่จะฟังเอาเป็นหลักฐานต่อแต่ในทางยุติธรรมก็ฟังไม่ได้ด้วยถ้อยคำ เช่นนั้น อาจจะเป็นคำเท็จจริงหรือคำเท็จ ซึ่งจำต้องกล่าวเพื่อให้พ้นทุกข์เวทนาก็เป็นได้ทั้งสอง สถาน หลักฐานในทางอรรถคดีโดยยุติธรรม ก็ย่อมอาศัยหลักชีพยานเป็นใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งอื่น ดังนั้น วิธีพิจารณาความอาญาของไทยจึงใช้ระบบกล่าวหาตลอดมา โดยกำหนดองค์กรที่มีหน้าที่ในการ สอบสวนค้นหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในการกล่าวหาผู้กระทำความผิดอาญาไว้ ๒ ฝ่าย คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้พนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างมี อำนาจดำเนินคดีอาญาโดยอิสระและเท่าเทียมกัน ผู้เสียหายในคดีอาญาจึงมีความสำคัญต่อ การดำเนินคดีอาญาอย่างมาก โดยผู้เสียหายจะเป็นผู้เริ่มต้นดำเนินคดีอาญาตั้งแต่การร้อง ทุกข์หรือฟ้องคดี และเป็นผู้ค้นหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงแสดงต่อศาลกับทั้งอาจเป็น พยานสำคัญในคดี ซึ่งทำให้ศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด

๑. ความเป็นมาและสำคัญแห่งปัญหา

การกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อ เอกชนบุคคลหนึ่งบุคคลใด ทั้งโดยทางตรงโดยทางอ้อม ดังนั้น วัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาคงไม่ให้ เอกชนทุกคนเป็นผู้เสียหายโดยไม่จำกัด ด้วยเหตุนี้ปัญหาวาบุคคลใดเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา จึงเป็นคดีขึ้นสู่การวินิจฉัยของศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการ วินิจฉัยว่าใคร เป็นผู้เสียหาย ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากในการใช้กฎหมาย ในกรณี การกระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนจำนวนมาก ประชาชนคนหนึ่งคนใดจะ เป็นผู้เสียหายมีอำนาจดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดหรือไม่อย่างไร

เมื่อเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาแล้ว ผู้เสียหายจะมีสิทธิและอำนาจในการดำเนินคดีอาญา อย่างไร การให้สิทธิและอำนาจในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้เสียหายโดยอิสระนั้นควรได้มีการ พิจารณาถึงประโยชน์และโทษอย่างไร .

นอกจากนี้การดำเนินการค้ำเนินคดีอาญานั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพราะผู้ถูกกล่าวหาจะต้องถูกควบคุมตัวระหว่างดำเนินการค้ำเนินคดีไว้แต่จะไต่ประกันตัว ดังนั้นจะมีวิธีการใดที่จะให้ความคุ้มครองกับประชาชน ซึ่งอาจถูกกล่าวหาให้ได้รับความเป็นธรรมพอสมควร

๒. ขอบเขตและวิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาเพื่อหาเหตุผลว่า ผู้เสียหายในคดีอาญาควรจะถูกขังไว้ในกฎเกณฑ์อย่างใดบ้าง จึงจะมีสิทธิและอำนาจในการดำเนินการค้ำเนินคดี และการให้สิทธิและอำนาจแก่ผู้เสียหายในการดำเนินการค้ำเนินคดี ควรจะมีขอบเขตเพียงใดจึงจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา

ในการค้นคว้า ผู้ค้นคว้าประสงค์ที่จะวางหลักเกณฑ์ในเรื่องผู้เสียหายในคดีอาญาตามแนวกฎหมายไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแบบ Documentary research ซึ่งศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมาย ตำราทางกฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกา การศึกษาใช้วิธีพรรณนาและวิเคราะห์โดยการค้นหาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ได้แล้ว ก็จะทำการวิเคราะห์หาเหตุผล และวิจารณ์หลักเกณฑ์ตลอดจนประเด็นข้อโต้แย้งทั้งปวงพร้อมทั้งหาข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งอาจมีข้อบกพร่อง ให้มีความสมบูรณ์และก่อความเป็นธรรมต่อสังคมมากยิ่งขึ้น

๓. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้กฎหมายทุกสาขาอาชีพในการนำหลักเกณฑ์และเหตุผลไปประกอบการวินิจฉัยในทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง อันจะเกิดความเป็นธรรมต่อสังคม และอาจเป็นแนวทางแห่งการศึกษากฎหมายให้แก่ผู้สนใจในการค้นคว้าศึกษาวิชากฎหมาย ได้นำไปศึกษาค้นคว้าเพื่อเพิ่มแนวความคิดทางกฎหมายในอีกทัศนะหนึ่ง

นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งในการเสนอแนะความคิดทางกฎหมาย อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญทางกฎหมายของไทยต่อไป.